

Poszt-COVID-jelenségek kutatása

A koronavírus-járvány társadalmi hatásai: társadalmi integráció és települési egyenlőtlenségek *Csurgó Bernadett; Kovách Imre (HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont)*

Az előadásban a Covid-19-járvány társadalmi összefüggéseit mutatjuk be, amely a HUN-REN TK Szociológia Intézetében 2021 novemberében végzett nagymintás adatelvételek, valamint egy 2022-ben végzett, a Covid-19-járvány következményeit és a poszt-Covid-jelenségek feltárását célzó kvalitatív szociológiai kutatás alapján készült. A lakosság Covid-érzékelése, biztonság érzete a magyar társadalom strukturális, integratív egyenlőtlenségeit (a társadalmon belüli pozíciók és rétegek, az integráció, az iskolai végzettség, a társadalmi mobilitás lehetősége és annak szubjektív megítélése) csak részben tükrözik, és nagyon sokszor más tényezők, mint például az értékorientációk, politikai preferenciák és leginkább a település típusok közötti egyenlőtlenségek keresztthatásai is magyarázzák.

A jogrendszer rezilienciája a poszt-Covid-19 társadalomban

Gárdos-Orosz Fruzsina (HUN-REN TK Jogtudományi Intézet)

Az előadásban három központi állítás igazolásának rövid ismertetésével mutatjuk be kutatás egyes kiemelt eredményeit. Az első állítás az, hogy a 2020 márciusában kihirdetett különleges jogrend állandósult Magyarországon, és ez tovább növelte a végrehajtó hatalom szerepét az állam - és társadalomszervezésben: a veszélyhelyzetben a kormányrendeleti formában történő jogalkotás rendkívüli mértékű lett az élet minden területén. Ez a szabályozási szemlélet alapvető változást teremt. A második állításunk az, hogy az alkotmányos intézmények ezt az alapvető változást nem ellensúlyozzák, nem ellenőrzik hatékonyan a hatalommegosztás rendszerében. Az utolsó kiemelt állításunk szerint klasszikus jogtudományi módszerek és a társadalomtudományi megközelítések együttes alkalmazása előremutató a jog társadalomirányító szerepének mai megértéséhez, és a jogrendszer mint civilizációs vívmány megőrzéséhez.

Ugyanúgy értünk-e másokat a virtuális világban, mint ha találkoznánk?

Király Ildikó (MTA-ELTE Társas Elmék Kutatócsoport)

Az emberi nem vívmánya, hogy képesek vagyunk másoknak hasonló tudatot tulajdonítani, mint amivel mi magunk folyamatosan követjük a körülöttünk történeteket. Ez a képesség a tudatelmélet, mely jelentőségét abból nyeri, hogy a gazdag társas világban segít eligazodni. Noha a társas kapcsolatok jelentős része személyes, napjaink nagy kihívása az, hogy a virtuális térben zajló interakciókhoz is alkalmazkodjunk, hiszen itt más szabályok érvényesek arra, hogy a társaink mit láthatnak és tudhatnak egy helyzetről.

A PostCovid Pályázat keretében a kutatásunk átfogó célja az volt, hogy feltárjuk, mit gondolnak a kisgyermek az online interakciókról, hogyan viszonyulnak a képernyőn látott eseményekhez és az ott látott emberekhez. Az előadás keretében beszámolok eredményeinkről, miszerint bár a kisgyerekek alapvetően értik a virtuális világ másságát és kihívásait, ám az ebben való eligazodásukat, és a virtuális világ való világhó fűződő viszonyát, és a korlátokat lassan tanulják meg kezelni.

A COVID-19-válság gazdasági hatásai és a helyreállítást célzó hitelprogramok elemzése – EU27, V4 és Magyarország tekintetében

Jáki Erika (Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügy Tanszék)

A kutatócsoport két év alatt öt konferenciánk vett részt, összesen kilenc prezentációt tartott, melyekből kiemelkedik a magas presztízsű FMA konferencia. A disszemináció fontos mérföldköveként nemzetközi konferencián külön szekciót szervezett a *Vállalkozói szellem a gyakorlatban – A COVID-19 hatása a vállalkozói szellemre* címmel, ahol hat tanulmány került prezentálásra. A konferenciát követően hét cikket tartalmazó különszám került összeállításra a Q3-s [Society and Economy](#) szaklapban *A vállalkozói körkép a COVID utáni időszakban: Kihívások és jövőbeli perspektívák* címmel. A kutatócsoport két cikke Q3-as folyóiratban jelent meg, egy cikke Q1-es újságban, kettő Q2-es újságban van bírálattal. A kutatócsoport két további tanulmány véglegesítésén dolgozik, cél a Q1-Q2-es minősítésű szaklapokban való megjelentetés.

Óvodáskorú gyerekek digitális eszközhasználata a COVID-19-járvány alatt

Pogány Ákos (Eötvös Loránd Tudományegyetem Etológia Tanszék)

A COVID-19-járvány hatalmas kihívásokat gördített mindannyiunk elé. A vírus terjedését a társas kapcsolatok korlátozásával fékeztek, minden eddiginél intenzívebb digitális eszközhasználatot eredményezve; az oktatás, munkavégzés, kapcsolattartás és szabadidős tevékenységek is az online térre szorítkoztak. De vajon mi volt a helyzet a kisebbekkel? Visszas, hogy épp a társas és érzelmi fejlődés szempontjából legérzékenyebb ún. alfa generáció tagjaira gyakorolt hatások maradtak viszonylag rejtve. Kutatásunkban kérdőíves felmérés, illetve az általunk fejlesztett, eszközhasználatot monitorozó és társas készségek fejlődését mérő applikációk segítségével vizsgáltuk a gyerekeket. Kimutattuk, hogy a nagyobbakhoz és felnőttekhez hasonlóan az óvodáskorú gyerekek eszközhasználata is jelentősen nőtt a járvány alatt, és ez negatívan befolyásolhatta társas-érzelmi készségeik fejlődését.

Akut és a poszt-COVID-időszakban lejátszódó immunológiai változások vizsgálata

Tóth Attila (Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Kardiológiai Intézet Klinikai Fiziológiai Tanszék); Bay Péter (Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Orvosi Vegytani Intézet)

A COVID-19-pandémia hatásait és utóhatásait nem lehet túlhangsúlyozni sem az egyén, sem a társadalom szintjén. A fertőzés akut időszakában, illetve a fertőzés lezajlása után zajló (auto)immunreakciók szerepet befolyásolják a túlélést, illetve szerepet játszanak a fertőzés lezajlása után fennmaradó maradványtünetek kialakításában. Az MTA poszt-COVID-programja által támogatott tudományos programunk célja ezen immunreakciók megismerése volt. Kutatásaink során vizsgáltuk a COVID-19 során és az fertőzés lezajlását követő időablakban lezajló autoimmun folyamatokat. Továbbá, olyan ismert gyógyszermolekulát azonosítottunk, amely hatékonyan képes a káros immunfolyamatok gátlására. Vizsgálataink a későbbiekben a COVID-19 és a hasonló betegségek terápiájában hasznosulhatnak.

A Covid-19 betegség és a poszt-COVID-szindróma genetikai és immunológiai hátterének kutatása

Sarkadi Balázs (HUN-REN Természettudományi Kutatóközpont)

Az MTA által támogatott kutatások során a COVID-19 betegség klinikai lefolyásával és a poszt-COVID-szindróma megjelenésével összefüggésben célzott genetikai vizsgálatokat végeztünk. Ez a munka kiszélesült a COVID-19 diagnosztikájával kapcsolatos immunológiai kutatásokkal és gyakorlati fejlesztésekkel is. Klinikus kutatókkal (Dr. Moldvay Judit, dr. Hegyi Péter és mtsaik) együttműködve, 850 betegnél, 12 kiválasztott génszakaszon végeztük el a polimorfizmusok elemzését. Számos korrelációt találtunk a genetikai háttér és a klinikai paraméterek között, terveink szerint ezek a genetikai paraméterek bekerülnek a személyre szabott kockázatok klinikai paneljébe. Részletesen elemeztük a COVID-19-gyógyszerek metabolikus kölcsönhatásait, a vakcinák hatását a

humorális védekezés kialakulására, valamint diagnosztikai rendszereket hoztunk létre, amelyek elősegítik a vírusra adott sejtes és humorális immunválasz pontosabb meghatározását. A sejtes immunválasz diagnosztikájára kifejlesztett módszerünket nemzetközi szinten szabadalmaztattuk, majd hasznosítása érdekében spin-off vállalkozást hoztunk létre.

Gyulladás és mikroglia szerepe a COVID-19 idegrendszeri hatásainak kialakulásában

Dénes Ádám (HUN-REN Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet)

Az új koronavírus (SARS-CoV-2) okozta COVID-19-világjárvány népegészségügyi és gazdasági hatásai mellett a betegek többségében kimutatható gyulladás és idegrendszeri komplikációk nagymértékben közreműködtek a betegség lefolyásában és a hosszútávú, életminőséget nagymértékben meghatározó maradványtüneteinek kialakulásában is. Kutatásaink célja az volt, hogy feltárjuk a COVID-19 következtében kialakuló gyulladásos folyamatok szerepét az agyszövetben tapasztalható idegi károsodás kialakulásában, megvizsgálva a betegség során elhunyt agyszöveget és számos egyéb szerv gyulladásos változásait is. Feltártuk, hogy a betegekben az agy fő immunsejtjei, a mikroglia sejtek komoly változáson mennek át, amely károsan érinti az általuk kifejtett védőfunkciók működését és nagymértékben közreműködik az idegrendszeri tünetek kialakulásában.

A közszolgáltatások működése és a társadalmi innovációk a közszolgáltatások rendszerében a COVID-19-járvány idején

Tausz Katalin (Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Kutatásunkban két nógrádi községben vizsgáltuk a koronavírus járvány hatását a (köz)szolgáltatások hozzáférhetőségére és működésére. A rosszabb helyzetű település relatív hátránya a pandémiára adott válaszreakciókat is korlátok között tartotta. Bár a nemzetközi kutatások javarészt a koronavírus járvány és az arra adott válaszreakciók kapcsán főként a nehézségekről számolnak be, a mi kutatásunk azokat az új megoldásokat kereste, amiket innovatívnak címkézhetünk, és amikben benne rejlik a potenciál, hogy fennmaradásuk esetén javítani képesek a korábbi működéseken. A vizsgált két település példája azt mutatja, hogy a formális szereplők, a szolgáltatást nyújtók mozgásteret, lehetőségeik és kapcsolati tőkéjük kiterjedtsége – a válsághelyzettől függetlenül – alapjaiban befolyásolja a szolgáltatások hozzáférhetőségét így a potenciális innovatív megoldások megszületését, elterjedését és fennmaradását is.

A COVID-19-időszak kormányzati intézkedéseinek hatása a légszennyezettségre Eurázsiaiban

Varga György PhD; Csávicz Adrienn; Gresina Fruzsina (HUN-REN Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont)

Kutatásaink keretében a COVID-19-világjárvány kapcsán meghozott kormányzati intézkedések levegőkörnyezeti hatásainak és azok mértékét meghatározó komplex természet- és társadalomföldrajzi tényezőknek a vizsgálata valósult meg, teljes Eurázsiaát lefedve. A szerteágazó természeti, társadalmi, gazdasági és politikai viszonyokkal jellemezhető térségek műholdas adatokon alapuló légszennyezettségi változásai érzékenyen reagáltak a meghozott intézkedésekre, mely intézkedések mértéke jellemzően nem volt korrelálható a kibocsátás-változásokkal, ez utóbbiakat a térségi komplex földrajzi viszonyai határozták meg.